

2021-04-12

Myndigheten för familjerätt och föräldrastöd

Synpunkter på förslag till nya föreskrifter och allmänna råd om socialnämndens utredning och fastställande av faderskap eller föräldraskap samt om socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående

Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter (RFSL) tackar för möjligheten att inkomma med kommentarer på förslag till Myndigheten för familjerätt och föräldrastöds nya föreskrifter och allmänna råd. RFSL lämnar härmed följande synpunkter.

Övergripande synpunkter

- I föreskrifternas titel nämns endast faderskap, föräldraskap samt socialnämndens utredning när barn har kommit till genom assisterad befruktning av ensamstående. Föreskrifter och allmänna råd rör ju även socialnämndens utredning av moderskap så “moderskap” alternativt “faderskap/moderskap om någon av eller båda föräldrarna ändrat könstillhörighet” behöver inkluderas i titeln.
- I 2 § i 1 kap slås fast att “vad som i de allmänna råden sägs om kvinna, mor och moder gäller för den man som fött ett barn. Vad som i de allmänna råden sägs om man, far och faderskap gäller för den kvinna vars spermier befruktat ägget. För henne fastställs moderskap. Detsamma gäller för den kvinna som samtyckt till assisterad befruktning med donerade spermier om en eller båda föräldrarna bytt kön”. Enligt RFSL:s mening är det ändå rimligt att titeln inkluderar och tydliggör att föreskrifterna även rör utredning av moderskap. I konsekvens med detta bör rubriken “Om bekräftat faderskap ifrågasätts” på sidan 3 ändras till “Om bekräftat faderskap, föräldraskap eller moderskap ifrågasätts”. Under rubriken “Socialnämndens utredningsskyldighet” bör därför även “moderskapsutredning” läggas till i meningen “Om modern begär det bör socialnämnden inleda en faderskaps- eller föräldraskapsutredning före barnets födelse”. Även under rubriken “Personligt

*Riksförbundet för homosexuella, bisexuella, transpersoners, queeras och intersexpersoners rättigheter
The Swedish federation for Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender, Queer and Intersex Rights*

sammanträffande” bör “föräldraskap och moderskap” konsekvent läggas till då “faderskap” nämns.

- Begreppet “sexuellt umgänge med män” som nämns både i föreskrifter och allmänna råd samt i U-protokollet bör ändras till “reproduktivt sex” alternativt “reproduktivt sexuellt umgänge”. Att man här avser sexuellt umgänge på ett sådant sätt att en graviditet skulle kunna uppkomma är definitivt värt att förtydliga. Därav förslaget “reproduktivt sex”. Dels för att sexuellt umgänge i sig inte behöver innebära att man haft sex på ett sådant sätt att graviditet skulle kunna uppstå, dels för att alla som har spermier inte är män.
- RFSL ser positivt på att de protokoll som idag används av socialnämnden vid utredning av faderskap, föräldraskap och när barn tillkommit genom assisterad befruktning av ensamstående föreslås ersättas med ett enda protokoll, och att detta görs för att underlätta och så långt som möjligt kvalitetssäkra utredningen, för att minska risken att fel protokoll används och för att åstadkomma likabehandling. RFSL ser också positivt på att man valt att använda “den som fött eller ska föda barnet” respektive “den som inte fött eller ska föda barnet” för att särskilja föräldrar i protokollet, istället för de tidigare könade begreppen “modern”, “kvinnan” och “mannen”.
- Uttrycket “bytt könsidentitet” används på flera ställen i både i föreskrifter och allmänna råd och i blanketterna U1, Bilaga 5 INTYG om ultraljudsundersökning och Bilaga 7 MEDDELANDE till ansvarig nämnd om utförd provtagning i faderskapsärende. I U-protokollets underrubrik används även uttrycket “ändrat könsidentitet”. Ingen av dessa två uttryck är korrekta. Vad som i sammanhanget avses är ändrat juridiskt kön. “Bytt” är i detta sammanhang både missvisande och en inkorrekt term för att beskriva att en person ändrat juridiskt kön eller ändrat (juridisk) könstillhörighet. I föräldraskapen används begreppet “ändrat könstillhörighet”, vilket således är den term som konsekvent och genomgående bör användas i såväl protokoll som föreskrifter och allmänna råd. Eller ännu hellre “ändrat juridiskt kön”, vilket tydligast beskriver vad det hela handlar om. RFSL vill understryka vikten av att detta åtgärdas och blir korrekt och konsekvent.
- I U-protokollet görs tydligt att blanketten används för utredning av “faderskap, föräldraskap, ensamstående eller faderskap/moderskap om någon av eller båda föräldrarna bytt könsidentitet”. “Bytt könsidentitet” bör här ändras till “ändrat juridiskt kön” alternativt “ändrat könstillhörighet”. RFSL anser också att denna underrubrik/förklaring av hur blanketten ska användas bör presenteras på samma sätt även i bilaga 5, 7, 8 samt 9. På dessa blanketter nämns nu endast “utredning av faderskap” men med tillägget: “Detta formulär kan även användas vid utredning av föräldraskap, ensamstående, eller faderskap/moderskap om någon eller båda föräldrarna ändrat könstillhörighet”. RFSL ställer sig frågande till att denna särskiljning

plötsligt görs om målet i övrigt är att underlätta, kvalitetssäkra, minska risken för att fel protokoll används samt åstadkomma likabehandling.

Synpunkter på Bilaga 1: U-protokoll

- Som nämnts ovan behöver uttrycket “ändrat könsidentitet” i underrubriken ändras till “ändrat juridiskt kön”, alternativt “ändrat könstillhörighet” för att bli korrekt.
- RFSL ställer sig högst kritiska till att det i sektionen A3(B) ställs frågor om sexuell umgänge och heminsemination. De enda frågor som behöver ställas här är om det är klarlagt att G5 var ensamstående vid behandlingen samt om G5 är övertygad om att barnet tillkommit genom behandlingen. Frågor om sexuell umgänge eller heminsemination under konceptionstiden listas inte i U-protokollets sektion A3 för andra föräldrar än just ensamstående. Hanteringen känns därför kränkande och frågeställningen kan istället tas om hand på samma sätt som för övriga föräldrar, dvs är en förälder inte övertygad om att barnet tillkommit genom behandlingen noteras den fortsatta bedömningen i sektionen A5 i protokollet och tas om hand i protokollets del om fortsatt utredning.
- RFSL ställer sig positiva till att heminsemination nämns som alternativ i protokollet. Tidigare har endast sexuell umgänge varit alternativet, utöver assisterad befruktning, vilket ju blir både missvisande och märkligt om det inte är så graviditeten uppstått. Det är viktigt att alternativen i protokollet speglar verkligheten och att det går att fylla i protokollet på ett sätt som överensstämmer med hur ett barn blivit till, inte att information om en heminsemination ska fyllas i under en rubrik om “sexuell umgänge”. I sektionerna U2(B) och U4(B) behöver alternativet heminsemination därför nämnas, dvs “reproduktivt sexuell umgänge eller heminsemination med G7 under konceptionstiden” respektive “reproduktivt sexuell umgänge eller heminsemination med G5 under konceptionstiden. G7 kan ju dels vara en donator som ska fastställas som fader eller moder, eller en medförälder som gett upphov till barnet genom just heminsemination. Det blir märkligt att heminsemination endast anges i U4(C) som ett alternativ till “sexuell umgänge med andra män” (än G7).

Synpunkter på Bilaga 2: Fortsättningsblad för U-protokoll

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 3: Konceptionsintervall

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 4: Konceptionsintervall med hjälp av ultijudsmätning

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 5: Intyg om ultraljudsundersökning eller utvecklingsgrad för utredning av faderskap

RFSL har inga synpunkter, utöver att “föräldraskap, ensamstående eller faderskap/moderskap om någon av eller båda föräldrarna ändrat könstillhörighet” bör läggas till i rubriken.

Synpunkter på Bilaga 6: Underrättelse om förestående rättsgenetisk undersökning

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 7: Meddelande till ansvarig nämnd om utförd provtagning i faderskapsärende

Uttrycket “bytt könsidentitet” som nämns i den inledande förklaringen till i vilka situationer formuläret också kan användas bör ändras till “ändrat juridiskt kön”, alternativt “ändrat könstillhörighet” för att bli korrekt.

Synpunkter på Bilaga 8: Bekräftelse av faderskap, föräldraskap eller moderskap

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 9: Anmälan om gemensam vårdnad

RFSL har inga synpunkter.

Synpunkter på Bilaga 10: Begäran om bistånd av utlandsmyndighet i faderskapsärende

RFSL har inga synpunkter.

Deidre Palacios
Förbundsordförande

Anna Nordqvist
sakkunnig familjefrågor